

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL

VERSENYTANÁCS

Vj-69/2007/52.

Ikt.sz: Vj-69/2007/43.

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a **Budapesti Elektromos Művek Nyrt.** (Budapest) eljárás alá vont vállalkozással szemben gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tárgyában indult eljárásban – tárgyaláson kívül – meghozta az alábbi

v é g z é s t.

A Versenytanács az eljárást megszünteti.

A végzés ellen a közléstől számított 8 napon belül a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtandó, de a Fővárosi Bírósághoz címzett jogorvoslati kérelemmel lehet élni.

I n d o k o l á s

I.

A versenyfelügyeleti eljárás tárgya

1. A Gazdasági Versenyhivatal a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 67. § (1) bekezdése és a 70. § (1) bekezdése együttes alkalmazásával 2007. április 13-án versenyfelügyeleti eljárást indított a Budapesti Elektromos Művek Nyrt. (a továbbiakban: ELMŰ) ellen. A versenyfelügyeleti eljárás tárgya annak vizsgálatára terjedt ki, hogy sértheti-e a Tpv. 21. §-át, hogy az ELMŰ a kismegszakítók szerelési díjainak és a kiszállási díjak összevonásának eredményeként az egyfázisú kismegszakítók szerelési díjai és a lakossági kiszállási díjak nagymértékben megváltoztak.
2. A Gazdasági Versenyhivatal a versenyfelügyeleti eljárás megindításakor vélelmezte, hogy az ELMŰ gazdasági erőfölényével visszaélve alakította át a fogyasztói szolgálat keretébe tartozó munkák díjait. A vizsgált időszak 2002. január 1-je és 2006. december 31. között került meghatározásra.

II. A tényállás

Az ELMŰ tevékenysége

3. Az ELMŰ-nek közüzemi szolgáltatóként főtevékenysége a villamos energia közüzemi szolgáltatás, amelyet a Magyar Energia Hivatal 35/2003. sz. hatósági engedélye alapján végez a működési engedélyben meghatározott szolgáltatási területen.
4. A villamos energiáról szóló 2001. évi CX. törvény, valamint a törvény végrehajtása érdekében kiadott jogszabályok, az ellátási szabályzatok és a működési engedély előírásainak megfelelően elkészített, és a Magyar Energia Hivatal által jóváhagyott Üzletszabályzat tartalmazza a közüzemi szolgáltató és az elosztói engedélyes által a közüzemi fogyasztók részére nyújtott szolgáltatások igénybevételének részletes feltételeit. Az Üzletszabályzat melléklete tartalmazza a Fogyasztói Szolgálat díjszabásának elveit, a Közüzemi Szabályzat függeléke pedig az aktuálisan érvényes díjtételeket.
5. A fogyasztói szolgálatra vonatkozó szabályozást az ELMŰ közüzemi üzletszabályzatai tartalmazzák: a 2002. évi, a 2003. évi és a 2004. évi, a 2005. és 2006. években új üzletszabályzatok kiadására nem került sor, a Magyar Energia Hivatal a 2004-es üzletszabályzat hatályát hosszabbította meg 2006. április 30-ig; 2006. május 1-je és december 31. között nem volt hatályos üzletszabályzat.

A kismegszakító-szerelés

6. A kismegszakító az áramerősség korlátozására használatos készülék, amely az engedélyes kezelésében lévő hálózaton, a fogyasztásmérő berendezés mellett található. A fogyasztásmérő és a kismegszakító készülék egyaránt a hálózati engedélyes tulajdonát képezi. A kismegszakító cseréjére akkor kerül sor, ha az előzőleg már felszerelt készülék meghibásodik, vagy a fogyasztó igénybejelentéssel él az áramszolgáltatónál a nagyobb áramerősség használata érdekében. A fogyasztók tulajdonában lévő, egyre nagyobb teljesítményű villamos készülékek miatt szükséges lehet a csere. Az áramszolgáltató a fogyasztói igények alapján 32A-ig csatlakozási alapdíj felszámítása nélkül kicseréli a kismegszakító készüléket. A kismegszakító készülékek cseréjére kizárólag a területi áramszolgáltató, vagy a vele szerződéses kapcsolatban álló alvállalkozó jogosult. Az erősáramú üzemi szabályzat előírásai szerint az áramszolgáltató (vagy az általa megbízott alvállalkozó) a kismegszakító cserét feszültség alatt végzi két szakember részvételével.
7. Tekintettel arra, hogy a szolgáltatásra kizárólag a területileg illetékes hálózati engedélyes (vagy megbízottja) jogosult, a fogyasztó számára alternatív beszerzés forrás nem áll rendelkezésre. A szolgáltató a fogyasztónak nyújtandó szolgáltatást szintén csak az azt igénylő részére végzi el.
8. A kismegszakítók cseréjére vonatkozó díjak megállapítására a szolgáltató kalkulációt készít. A vizsgált időszakban az ELMŰ többnyire alvállalkozókkal végeztette el a kismegszakítók cseréjét. A kismegszakító szerelést végző vállalkozások kiválasztása közbeszerzési eljárás keretében történik. A közbeszerzés tárgya nem kizárólag a kismegszakító szerelés, hanem általában a kismegszakító csatlakozókon és fogyasztásmérő helyeken végzendő munkák.

A fogyasztói szolgálat díjai

9. A fogyasztói szolgálat díjai a szabadáras árkategóriába tartoznak. A vizsgálat tárgyát képező kismegszakító szerelési tevékenység elosztóhálózati tevékenység. 2007. január 1-jétől az ELMŰ DSO Kft., amely az eljárás alá vont vállalkozás 100 %-os tulajdonában áll, végzi az elosztóhálózati tevékenységet a Magyar Energia Hivatal által kiadott működési engedély alapján.
10. Az eljárás alá vont vállalkozás nyilatkozata szerint 2003-tól kezdődően alkalmaznak részletesebb megbontást a fogyasztói megrendelésekre végzett tevékenységek elszámolására.
11. A versenyfelügyeleti eljárás annak vizsgálatára terjedt ki, hogy az áramszolgáltató saját működési területén a fogyasztói szolgálat körén belül, a kismegszakító szerelés alkalmával túlzottan magas díjakat számított-e fel, illetve jogsértő-e, hogy az eljárás alá vont a díjak kialakításakor 2005-ben összevonásokat végzett, mely szerint az egyfázisú és háromfázisú kismegszakítók szerelési díjait összevonta. Az alábbi táblázat az ELMŰ által 2002. és 2006. között alkalmazott nettó díjtételek alakulását mutatja be:

Megnevezés	2002. év	2003. év	2004. év	2005. év	2006. év	Változás 2002-ről 2006-ra (%-ban)
Kismegszakító szerelés díja (Ft/db)						
egyfázisú	1900	2920	2380			205
háromfázisú	3730	4870	4760	4090	3900	105
Kiszállási díj (Ft/db)						
lakossági	1900					202
nem lakossági	2330	3830	3600	3840	3840	165

Az ELMŰ álláspontja

12. Az eljárás alá vont előadta, hogy a szereléseknél negyedórás munkavégzési egységeket vesznek figyelembe, mert a helyszínen elvégzendő feladatok nem határozhatók előre pontosan a mérőhelyek különbözősége miatt. Az eljárás alá vont nyilatkozata szerint a mérőhelyeken a korszerűbb kismegszakítók és azok felszerelési technológiája indokolta a díjtétel változtatást. A feszültség alatti munkavégzés tevékenység közel azonos idejű munkavégzést indokol, ezért alkalmaznak egységes díjtételt az egy- és háromfázisú kismegszakító szerelésénél. Az eljárás alá vont tájékoztatása szerint a technológiai változás a következőket jelentette:
- A kismegszakító rögzítése ennél a technológiánál fűrésszel, csavarozással történt (így hosszabb ideig tartott több kismegszakító felszerelése, mint egy kismegszakítóé).
 - A kismegszakítók felszerelésének módja úgy változott, hogy szerelősínre „pattintják fel” a kismegszakítót, ebben az esetben az egy és a több kismegszakító felszerelése körülbelül azonos időigényű.

13. A díjtételek egységesítésére 2003-tól kezdődően sor került. A magasabb díjtétel alkalmazását jogszabályváltozás indokolta, ugyanis 2003. január 1-jével lépett hatályba a közcélú hálózatra csatlakozás pénzügyi és műszaki feltételeiről szóló 47/2002. (XII. 28.) GKM rendelet, amely csatlakozási díjfizetés alóli mentességet a korábbi 25 A-ról 32 A-re emelte fel (3. § (5) bekezdés a) pontja).
14. Az eljárás alá vont szerint ez a változás azt eredményezte, hogy sok fogyasztó igényelte a 32 A-re bővítést (sok esetben egy alacsony A értékről), ami kismegszakító cserével járt együtt. Ezekben az esetekben meg kellett a fogyasztási helyen vizsgálni, hogy annak műszaki állapota (vezetékek, kötések, kötőelemek) lehetővé teszi-e az igényelt bővítést. Korábban a szabványelőírások szerint alkalmazott alumínium vezeték keresztmetszete ugyanis csak kismértékű névleges áramerősség emelkedés esetén (azaz, ha a fogyasztó csak néhány A-es bővítést kért) tette lehetővé a bővítést a vezeték kicserélése nélkül, a vezetéket ilyenkor csak szemrevételezni kellett a kismegszakító le- és felszerelését végző munkavállalónak. Az alumíniumvezeték a nagyobb mértékű áramerősség-növelést már nem tette lehetővé, ezért a fogyasztásmérő berendezésben lévő vezetéket rézvezetékre ki kellett cserélni. A fent hivatkozott jogszabályváltozás következtében jelentősen megnőtt a nagymértékű áramerősség-növelési igények száma, így a vezetékcsere szükségessége. A kismegszakító szerelés, mint tevékenység tehát összetettebbé vált, tartalmilag kibővült.
15. Az eljárás alá vont vállalkozás a kiszállási díjakkal kapcsolatban előadta, hogy a lakossági és a nem lakossági kiszállási díjak összevonását az indokolta, hogy a tevékenység sem fizikailag, sem ráfordítás szempontjából nem különbözik attól függően, hogy lakossági vagy nem lakossági fogyasztónál végzik azt a szerelők. Önköltségből kiinduló árkalkulációt alkalmazva ugyanaz a kalkulált érték mindkét esetben. Az eljárás alá vont szerint az összevonás indokoltságát támasztja alá az is, hogy a fentebb hivatkozott rendelet megszüntette a lakossági és nem lakossági fogyasztó közötti megkülönböztetést, ennek is köszönhetően az e fajta megkülönböztetést díjtételeinknél is megszüntették.
16. Az ELMŰ álláspontja szerint a kiszállási díjak erőteljes emelkedéséről nem beszélhetünk, mivel társaságuk a korábbi években igen mérsékelt áremelést hajtott végre. A lakossági kiszállási díj a 2000. évben 1764, a 2001. évben 1740 Ft volt, a 2002. évben pedig ezt növelték az infláció mértékével 1900 Ft-ra. Az eljárás alá vont előadta, hogy 2002-ben (és a korábbi években is!) veszteséges volt a fogyasztói szolgálati tevékenység éppen a mérsékelt áremelések miatt, a költségek viszont nagyobb mértékben nőttek. A 2003. évtől az árképzési szabályzatban rögzített kalkulációs sémát alkalmazzák, mely a tevékenység elvégzéséhez szükséges ráfordításokat tartalmazza, valamint a járulékos költségeket és a hozzáadott érték arányában felszámított hasznot. Az eljárás alá vont nyilatkozata szerint a 2001. évtől kezdődően azonban fokozatosan nőtt a bevont alvállalkozók köre, így a magas vállalkozói árak is indokolták a 2003. évi áremelést.
17. Az eljárás alá vont nyilatkozata szerint a vizsgált időszakban önköltség típusú árakat alkalmazott, évente az aktuális fajlagos költségekből kiindulva elkészített kalkulációk alapján mérlegelte a számlázandó árakat, melyek az önköltség alakulásától függően változtak. Az éves árkarbantartás szerint az árak általában március 1-jén léptek életbe. A 2004. évben például csökkentek az árak a 2003. évhez képest, mivel az árkalkulációban szereplő kalkulációs tényezők együttes hatása ezt eredményezte (csökkent az 1 kilométerre jutó gépjárműköltség a nagyobb futásteljesítmények miatt,

ugyancsak csökkent a tevékenységet végző szervezet üzemi általános költsége és annak pótlékkulcsa).

Elektromosipari Magánvállalkozók Országos Szövetsége tagjai által alkalmazott díjak

18. A vizsgálat felkérte az Elektromosipari Magánvállalkozók Országos Szövetségét (továbbiakban: EMOSZ), hogy szolgáltatson a tagjai által alkalmazott díjakra vonatkozó adatokat az ELMŰ díjaival való összehasonlítás érdekében.

19. Az EMOSZ adatszolgáltatásához öt budapesti, illetve pest megyei tagot keresett meg. A közölt díjak nem tartalmazzák a kismegszakítók anyagárát, amely átlagosan nettó 500 Ft/db. A nettó díjak alakulását az alábbi táblázat tartalmazza:

Megnevezés	2002. év		2003. év		2004. év		2005. év		2006. év	
	átlag	tól-ig	átlag	tól-ig	Átlag	tól-ig	átlag	tól-ig	átlag	tól-ig
Kismegszakító szerelés díja (Ft/db)										
egy fázis	1153	656 1850	1242	704 1950	1299	771 1950	1455	840 2250	1662	1040 2500
három fázis	2433	1442 3330	2628	1582 3900	2772	1726 4116	3096	1840 4575	3504	2201 5000
Kiszállási díj (Ft/db)										
lakossági	2680	1150 3500	2910	1250 3800	3130	1450 4000	3560	2300 4500	4520	3500 5300
nem lakossági	3040	1150 5300	3270	1250 5300	3490	1450 5300	3920	2300 5300	4520	3500 5300

20. Az EMOSZ kifejtette, hogy a villanyszerelő vállalkozások a villanyszerelő munkarészek, köztük a kismegszakító szerelés díját általában a szerelési normaidő és a rezsiorádij szorzatával számítják. A szerelési normaidő normagyűjteményekből választható ki. Normagyűjteményt több vállalkozás forgalmaz az országban, de a különféle normagyűjteményekben foglalt, azonos munkarészhez tartozó normaidők közt jelentős eltérés nincs. A rezsiorádij a vállalkozás összes költségeinek és nyereségének egy munkaóra számára számított hányada, forintban kifejezve. A kiszállási díj a vállalkozás telephelye és a munkavégzés helyszíne közötti oda-vissza közlekedés alatt eltelt munkaidő megtérítésére szolgál.

21. Az EMOSZ álláspontja szerint a vizsgált időszakban a díjváltozás oka alapvetően a vállalkozások, köztük a villanyszerelő vállalkozások költségeinek növekedése. Ezen időszakra vonatkozóan nincs tudomásuk olyan műszaki, jogi változásról, mely díjnövekedést okozott volna.

22. A válaszolók egybehangzó véleménye szerint a háztartási fogyasztók 80-90%-a egyfázisú csatlakozással (kismegszakítóval) rendelkezik. A táblázat adataiból kitűnik, hogy a háromfázisú (3 db) kismegszakító felszereléséhez 2-2,5-szer több idő szükséges, mint az egyfázisú (1 db) kismegszakító felszereléséhez. A háromfázisú kismegszakító felszerelése nem igényel többlet szakmai ismeretet, vagy több szakembert.

23. Más szolgáltatásokhoz hasonlóan, a villanszerelési munkák díjaiban is vannak területi eltérések, melynek oka lehet az eltérő fizetőképes kereslet, a kereslet-kínálat helyi viszonyai, a vállalkozások költségei közötti különbségek. Ismereteik szerint a legmagasabb szerelési díjak Budapesten és vonáskörzetében, valamint Észak-Dunántúlon érvényesíthetők, míg a legalacsonyabbak az Alföldön és a Tiszántúlon. A Szövetség becslése szerint ez utóbbi területen a táblázatban közölt szerelési díjaknak 70%-a, a kiszállási díjaknak pedig csak 80%-a érvényesíthető.
24. Van eltérés a kisebb és a nagyobb vállalkozások díjtételei között is. A kisebb vállalkozások egyszerűbb szervezeti felépítésűek, a teljes létszámhoz viszonyítva magasabb a termelő, díjbevétel hozó munkatársak aránya. Fajlagos működési költségük is alacsonyabb. A költségek megtérüléséhez, a tervezett nyereség eléréséhez alacsonyabb áron tudnak egy munkaórát kínálni. Azonban alacsony munkaidő-kapacitásuk, szerény tőkeellátottságuk, okán nem tudnak a nagyobb vállalkozásokkal versenyezni nagyobb, különösen közbeszerzésben elnyerhető feladatok elvégzésében. Alacsonyabb árak nem érvényesülhetnek.

Az öt területi áramszolgáltató adatszolgáltatása

25. Az E.ON csoportnál követett gyakorlat szerint az egyfázisú és háromfázisú kismegszakító szerelési díjakat nem vonják össze, hanem a háromfázisú szerelésnél az egy fázisúnál alkalmazott díj háromszorosát számítják fel. Az azonos módszer mellett azonban nem mondható el, hogy azonos díjtételeket is alkalmaznak, azok között lényeges eltérések vannak, amely megfelel annak az állításnak, hogy a konkrét díjakat mindenkor a társaságnál felmerülő költségek alapján kalkulálják. Az E.ON csoporton belül a TITÁSZ-nál a 2002. és a 2003. években nem voltak egységes díjtételek, hanem a ténylegesen eltöltött idő figyelembe vételével óradíj alapján számláztak.
26. Eltérő gyakorlatot követett a DÉMÁSZ a vizsgált teljes időszak folyamán, mivel azonos díjtételt számít fel mind az egyfázisú, mind a háromfázisú kismegszakító szerelésénél. További eltérés, hogy 2004-ben és 2006-ban háromszor is változtatta díjait.
27. Az öt áramszolgáltató díjai az ELMŰ díjaihoz képest történő eltéréseinek mértéke különböző a vizsgálattal érintett egyes évek során. Legnagyobb azonosságot az eljárás alá vonttal azonos tulajdonosi körbe tartozó ÉMÁSZ díjai mutatnak, az eltérés a vizsgált öt év során mindössze $\pm 2\%$ -os. A díj mértékén felül az azonosság abban is megfigyelhető, hogy az ÉMÁSZ is 2003-ban vonta össze az egy- és háromfázisú kismegszakítók szerelési díjait.
28. A legalacsonyabb díjakat a DÉMÁSZ alkalmazza az ELMŰ díjakkal való összehasonlításban, és különösen igaz ez a vizsgált időszak elejére (2002-2004 között), amikor a DÉMÁSZ díjai mindössze 34-89%-a volt az ELMŰ díjainak. 2005-2006-ban azonban megváltozott az arány, mivel e két évben a DÉMÁSZ díjai 4-10%-kal meghaladták az ELMŰ díjait.
29. Az E.ON csoporthoz tartozó áramszolgáltatók díjai általában jelentős mértékben meghaladják az ELMŰ díjait, ezen belül legnagyobb mértékben az ÉDÁSZ díjai, legkisebb mértékben pedig a DÉDÁSZ díjai magasabbak az ELMŰ díjainál. Az ÉDÁSZ díjai 2002-2006 között 169-203%-a az ELMŰ díjainak a három fázisú kismegszakítók szerelésénél. Kevésbé szélsőséges az egyfázisú szerelési díjknál megfigyelt eltérés, de – mivel az ELMŰ 2003-tól már díjösszevonásokat végzett - csak a 2002. év szolgálhat az összehasonlítás alapjául.

30. Az ÉDÁSZ díjai 2004-ben a legmagasabbak, ekkor 152%-kal haladják meg az ELMŰ díjait. A TITÁSZ díjai a vizsgált időszak elején 23-33%-kal alacsonyabbak, mint az ELMŰ díjai, azonban 2006-ban már 167%-kal magasabbak annál. A DÉDÁSZ díjai is viszonylag alacsonyak a vizsgált időszak elején (átlagosan az ELMŰ áraival megegyezők), azonban 2005-2006-ban 25-122%-kal magasabbak eljárás alá vont díjainál.
31. A kiszállási díjakkal kapcsolatban általában jellemző (az ÉMÁSZ kivételével), hogy a teljes vizsgálati időszak során az áramszolgáltatók azonos díjakat számítanak fel a lakosságnak és a nem lakosságnak végzett szolgáltatásoknál. Az ÉMÁSZ – hasonlóan eljárás alá vonthoz – 2003-tól vonta össze a kiszállási díjakat. Az azonos díjak alkalmazását azzal indokolták a megkérdezettek, hogy ugyanazon költségek merülnek fel, ezért nem indokolt eltérő díjakat alkalmazni attól függően, hogy lakosság vagy közület-e a megrendelő.
32. Az áramszolgáltatók díj-összehasonlítását célszerű 2003-tól végezni, mivel ez évtől minden áramszolgáltatónál azonos módon egyetlen díjtétel kerül felszámításra. A díjtételek nagyságára jellemző, hogy nem mutatnak túlzóan nagy eltéréseket, átlagosan az eltérések 10%-on belül maradnak, néhány esettől eltekintve. A 2003-ban még voltak jelentősebb eltérések eljárás alá vont díjaihoz képest, azonban ezek 2005-2006-ban valamennyi esetben 10%-on belül maradtak. Nagyobb eltérést az alábbi esetekben figyelhetünk meg: 2003-ban a DÉMÁSZ díjai 47%-kal az ÉDÁSZ díjai 44%-kal a TITÁSZ díjai 53%-kal alacsonyabbak eljárás alá vont díjainál, de a különbség a későbbi időszakban eltűnik, ezért – hosszabb időszak átlagában – már lényeges eltérések nem állapíthatók meg.
33. Az ÉMÁSZ kivételével minden áramszolgáltató kizárólag saját munkaerővel végezteti a szolgáltatást az érintett piacon. Az ÉMÁSZ – hasonlóan eljárás alá vonthoz – a vizsgált időszak elején kisebb arányban (41%-ban), 2004-től pedig 96-98%-ban alvállalkozókkal végezteti a szolgáltatást.

Az EMOSZ szakértői véleménye

34. A Gazdasági Versenyhivatal a Ket. 58. §-a alapján szakértőként rendelte ki az EMOSZ-t az ELMŰ által adott szakmai, műszaki és jogi indokok megítéléséhez a kismegszakító szerelés és a kiszállási díjak összevonását illetően. Az értékelést a vizsgálatot érintett ötéves időszakra és az egyes évekre vonatkozóan kérte a vizsgálat. Az EMOSZ állásfoglalása az alábbi kérdésekre vonatkozott:
- Az ELMŰ által adott szakmai és jogi indokokat megalapozottnak ítéli-e a kismegszakító szerelés, és a kiszállási díjak összevonását illetően?
 - A díjösszevonások eredményeként a lakosságot érintően, az ELMŰ által alkalmazott aktuális díjtételek nem túlzóak-e a verseny piacon kialakult díjtételekkel való összehasonlításban mind a kismegszakító szerelési mind a kiszállási díjak vonatkozásában?
35. Az EMOSZ szakértői véleményében kifejtettek alapján elfogadhatónak tartja az ELMŰ díjösszevonásait mind a kismegszakító szerelés mind a kiszállási díjak vonatkozásában. Az aktuális díjtételeket nem tartja túlzóan magasnak a verseny piacon kialakult árszintekkel való összehasonlításban, az általa készített kalkulációk szerint az ELMŰ díjai a kismegszakító szerelés vonatkozásában az egyes években 0-25%-kal maradnak el a verseny piacon alkalmazott díjaktól. A kiszállási díjak tekintetében nagyobb az eltérés, az ELMŰ díjai 17-51%-kal alacsonyabbak, mint az EMOSZ által

átlagolt díjak. A kiszállási díjak az EMOSZ adatai szerint másfélszer nagyobbak a szerelési díjaknál, amely arány az ELMŰ díjainál nem teljesül; a 2002. év kivételével a kiszállási díjak 100-200 Ft-tal alacsonyabb szinten mozogtak, mint a szerelési díjak.

III. Jogi háttér

36. A Tpvt. 14. § (1) bekezdése szerint az érintett piacot a megállapodás tárgyát alkotó áru és földrajzi terület figyelembevételével kell meghatározni. A (2) bekezdés alapján a megállapodás tárgyát alkotó árun túlmenően figyelembe kell venni az azt – a felhasználási célra, az árra, a minőségre és a teljesítés feltételeire tekintettel – ésszerűen helyettesítő árukat (keresleti helyettesíthetőség), továbbá a kínálati helyettesíthetőség szempontjait. A Tpvt. 14. § (3) bekezdése értelmében földrajzi terület az, amelyen kívül
- a) a fogyasztó nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut beszerezni, vagy
 - b) az áru értékesítője nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut értékesíteni.
37. A Tpvt. 21. § a) pontja szerint tilos a gazdasági erőfölénnyel visszaélni, így különösen az üzleti kapcsolatokban – ideértve az általános szerződési feltételek alkalmazásának esetét is – tisztességtelenül vételi vagy eladási árakat megállapítani, vagy más módon indokolatlan előnyt kikötni, vagy hátrányos feltételek elfogadását kikényszeríteni.
38. A Tpvt. 22. § (1) bekezdése értelmében gazdasági erőfölényben van az érintett piacon, aki gazdasági tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytathatja anélkül, hogy piaci magatartásának meghatározásakor érdemben tekintettel kellene lennie versenytársainak, szállítóinak, vevőinek és más üzletfeleinek vele kapcsolatos piaci magatartására.
39. A Tpvt. 22. § (2) bekezdése alapján a gazdasági erőfölény megítéléshez vizsgálni kell különösen
- a) azt, hogy az érintett piacra való belépés és az onnan történő kilépés milyen költségekkel és kockázattal jár, illetve, hogy milyen műszaki, gazdasági vagy jogi feltételek megvalósítását igényli;
 - b) a vállalkozás, illetve a vállalkozás-csoport vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét, illetve annak alakulását;
 - c) az érintett piac szerkezetét, a piaci részesedések arányát, a piac résztvevőinek magatartását, valamint a vállalkozásnak, illetve a vállalkozás-csoportnak a piac alakulására gyakorolt gazdasági befolyását.
40. A Tpvt. 72. § (1) bekezdés a) pontja alapján az eljáró versenytanács a vizsgáló jelentésének kézhezvételét követően az eljárást végzéssel megszünteti, ha a vizsgálat elrendelésére okot adó, a 70. § (1) bekezdésében meghatározott körülmények nem állnak fenn, továbbá akkor, ha a vizsgálat során beszerzett bizonyítékok alapján nem állapítható meg törvénysértés, és az eljárás folytatásától sem várható eredmény; az eljárást megszüntető végzéssel szemben külön jogorvoslatnak van helye (82. §).
41. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 58. § (1) bekezdés a) pontja alapján szakértőt kell meghallgatni vagy szakértői véleményt kell kérni, ha az eljáró hatóságnak nincs megfelelő szakértelemmel rendelkező dolgozója és az ügyben jelentős tény, egyéb

körülmény vagy az alkalmazandó jog megállapításához különleges szakértelem szükséges.

IV. Jogi értékelés

42. Az eljáró versenytanácsnak elsőként abban a kérdésben szükséges állást foglalnia, hogy gazdasági erőfölényben van-e az ELMŰ a kismegszakítók szerelése és a fogyasztói szolgálati tevékenység körében végzett kiszállás tekintetében, amely piaci szegmensek a jelen ügyben a Tptv. 14. §-a alapján érintett termékpiacnak minősülnek. A vizsgált magatartás szempontjából érintett földrajzi piac az eljárás alá vont vállalkozás ellátási területe.
43. Tekintettel arra, hogy a vizsgált időszakban hatályos jogszabályok alapján a fogyasztói szolgálati tevékenység körébe tartozó kismegszakító szerelést és kiszállást csak maga a szolgáltató vagy alvállalkozója végezhet, a fogyasztónak nincs másfordulási lehetősége, ezért az eljárás alá vont vállalkozás gazdasági erőfölényes helyzete a Tptv. 22. §-a értelmében – a területi monopólium folytán – egyértelműen megállapítható.
44. A versenyjogi gyakorlat szerint a gazdasági erőfölény megállapíthatósága szükséges, de nem elégséges feltétele a Tptv. 21. §-ában szereplő jogsértés megállapításának, ezért a jelen ügyben másodsorban abban a kérdésében kell állást foglalnia az eljáró versenytanácsnak, hogy az eljárás alá vont vállalkozás vizsgált magatartása gazdasági erőfölénnyel való visszaélésnek minősül-e.
45. A Tptv. 21. § a) pontjának alkalmazási körében a versenyjogi gyakorlat szerint a tisztességtelenül megállapított eladási ár (díj) alatt, a túlzottan magas árakat kell érteni, amely esetben akkor állapítható meg a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés, ha a gazdasági erőfölényben lévő vállalkozás által alkalmazott díj meghaladja a vállalkozás gazdaságilag indokolt költségei és a befektetéssel arányban álló hozam (a továbbiakban: normatív nyereség) összegét. A Versenytanács gyakorlata szerint ugyanakkor nem önmagában a magas nyereség, hanem a magas nyereséget tartalmazó díjak további túlzott emeléséből származó nyereségnövekedés ütközik a Tptv. 21. § a) pontjába.
46. A Versenytanács gyakorlata szerint az ár túlzottan magas voltát egy olyan számított árhoz viszonyítva szükséges megítélni, amely versenykörülmények között érvényesülne. E tekintetben – konkrét adatok hiányában – viszonyítási alapot képezhet:
- a vizsgálat tárgyát képező áru/szolgáltatás más földrajzi piacon azonos időszakban érvényesülő díja, amelyet tér- és időbeli korrekciókkal összehasonlíthatóvá kell tenni a vizsgált díjjal;
 - a gazdaságilag indokolt költségek és a befektetés adott szakmát jellemző kockázatával arányban álló hozama alapján adódó, „tisztességes” nyereség összege.
47. A vizsgálat által felkért eseti szakértő a saját villanyszerelő tagvállalkozásai által szolgáltatott adatokat vetette össze az ELMŰ által alkalmazott díjakkal. Az eljáró versenytanács kiemeli, hogy a szabad bizonyítás elve alapján a felkért szakértő véleménye nem rendelkezik jogi kötőerővel a versenyfelügyeleti eljárásban. A Ket.

50. § (6) bekezdés alkalmazásával az eljáró versenytanács a bizonyítékokat egyenként és összességükben értékeli, és az ezen alapuló meggyőződése szerint állapítja meg a tényállást.

48. Tekintettel arra, hogy az eseti szakértő által megkérdezett öt villanyszerelő vállalkozás által felszámított díjakból képzett átlagár nem került korrigálásra oly módon, hogy érdemben összehasonlítható legyen az ELMŰ vizsgált díjaival, a szakértő ezen elemzés alapján levont következtetései az eljáró versenytanács szerint nem alkalmazhatóak. E tekintetben az eljáró versenytanács megjegyzi, hogy a jelen ügy megítélése szempontjából a független villanyszerelő vállalkozások által alkalmazott díjak önmagukban azért sem hasonlíthatók össze az ELMŰ díjaival, mert az eljárás alá vont vállalkozás és a független villanyszerelők eltérő piacon és eltérő feltételek között fejtik ki tevékenységüket az ELMŰ területi monopóliumból kifolyólag.
49. Mindezek alapján az eljáró versenytanács nem fogadta el a kirendelt szakértő azon megállapítását sem, amely szerint *„a díjösszevonások eredményeként az ELMŰ által alkalmazott tényleges díjtételek, a versenypiacon kialakult díjtételekkel való összehasonlításban sem a lakossági, sem a nem lakossági fogyasztók esetében nem emelkedtek túlzó szintre.”* Ennek oka, hogy a vizsgált díjak túlzott mivoltában történő állásfoglalás az ügy érdemére tartozó olyan jogkérdés, amelyben a hatályos szabályozás értelmében a Gazdasági Versenyhivatal jogosult kizárólagosan állást foglalni.
50. Az a körülmény, hogy a Ket. 58. § (1) bekezdés a) pontja alapján az alkalmazandó jog megállapítása érdekében a hatóság szakértőt rendelhet ki, nem terjed ki arra az esetre, hogy a hatóság a hatásköre és illetékessége alá tartozó ügy elbírálására vegyen igénybe szakértőt. Az eljáró versenytanács álláspontja szerint a Ket. 58.§-a alapján kirendelt szakértő csak olyan szakkérdésben foglalhat állást, amely kiegészíti és nem helyettesíti a hatóság érdemi döntését.
51. A jelen ügyben a vizsgált díjak érdemi minősítése azt kívánná meg, hogy a független villanyszerelők vagy a más szolgáltatási területen monopolhelyzetben lévő szolgáltatók díjainak megfelelő korrigálásával képzett potenciális versenyárat tekintse az eljáró versenytanács viszonyítási alapnak. Ennek hiányában az eljárás alá vont vállalkozás gazdaságilag indokolt költségeinek és a befektetés adott szakmát jellemző kockázatával arányban álló hozama alapján adódó, „tisztességes” nyereség összegének összevetése alapján szükséges viszonyítási alapot képezni.
52. Tekintettel arra, hogy mindkét viszonyítási alap meghatározása könyvszakértői vizsgálatot indokolna, valamint hogy a független villanyszerelők által alkalmazott díjaknál az ELMŰ díjai több esetben alacsonyabbak, továbbá az eltérő szolgáltatási területen működő szolgáltatók díjaitól sem térnek el jelentős mértékben az ELMŰ által alkalmazott díjak, az eljáró versenytanács úgy ítélte meg, hogy az eljárás további folytatásától csak olyan, az ügy súlyához képest aránytalanul nagy vizsgálati munka ráfordítása esetén várható eredmény, amely nem áll arányban a Tpv. 70. § (1) bekezdés rögzített közérdek sérelmével, amelyet az esetleges jogsértés okozhatott.
53. A Tpv. 70. § (1) bekezdésében szereplő közérdek mércéje és a Ket. 7. §-a szerint a közigazgatási hatóság a költségtakarékosság és a hatékonyság érdekében úgy szervezi meg a tevékenységét, hogy az az ügyfélnek és a hatóságnak a legkevesebb költséget okozza, és az eljárás a lehető leggyorsabban lezárható legyen. E körben a versenyfelügyeleti eljárás megindítása és lefolytatása tekintetében az eljáró versenytanács szerint a vizsgált magatartás megítéléséhez szükséges mindkét

viszonyítási alap olyan mélyreható könyvszakértői vizsgálatot igényelne, amelynek elvégzése feltehetően nem képviselne olyan többletértéket, amely indokolná mind a hatóság, mind az ügyfelek oldalán jelentkező jelentős mértékű eljárás költségeket.

54. Az eljáró versenytanács álláspontja szerint a rendelkezésre álló bizonyítékok sem a jogsértés, sem annak hiányát nem támasztják alá, és az eljárás további folytatásától sem várható eredmény, ezért a Tpvt. 72. § (1) bekezdés a) pontja alapján az eljárás megszüntetéséről döntött.
55. A Versenytanács megjegyzi, hogy a jelen ügyben a Tpvt. 72. § (1) bekezdés a) pontjának minkét fordulata, egymással összefüggésben szolgált az eljárás megszüntetésének alapjául, ugyanis a Tpvt. 70. § (1) bekezdése szerinti közérdek védelme nem indokolja, hogy az eljárás folytatásra kerüljön.
56. A Gazdasági Versenyhivatal hatásköre a Tpvt. 45. §-án, illetékessége a Tpvt. 46. §-án alapul. E rendelkezések értelmében a GVH hatáskörébe tartozik minden olyan versenyfelügyeleti ügy, amely nem tartozik a bíróság (86. §) hatáskörébe, illetékessége pedig az ország egész területére kiterjed.
57. A Tpvt. 72. § (1) bekezdés a) pontja alapján hozott megszüntető végzés elleni jogorvoslati kérelmet a Tpvt. 82. § (1) bekezdése alapján az ügyfél illetve akire nézve a végzés rendelkezést tartalmaz terjesztheti elő.

Budapest, 2008. március 10.